

สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์)

ประวัติ ในปี พ.ศ. 2502 เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือกับเกษตรชั้นนำที่ตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตามคำร้องขอให้ทางราชการไปดำเนินการผสมเทียมโคในท้องถิ่นนี้ ซึ่งจากการหารือและพิจารณาแล้ว กรมปศุสัตว์จึงได้ตกลงเปิดสถานีผสมเทียมขึ้น ณ ตำบลหนองโพ เป็นสถานีผสมเทียมแห่งที่ 3 ของประเทศ โดยเริ่มทำการผสมเทียมโคเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502

เมื่อสถานีผสมเทียมโคได้จัดตั้งขึ้นแล้วนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 ทางราชการได้สนับสนุนการเลี้ยงโคนมขึ้น ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากราษฎรมากขึ้นจนมีเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตจังหวัดราชบุรี และจังหวัดนครปฐมเพิ่มมากขึ้น จึงเริ่มประสบปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับสถานที่จำหน่ายนํ้านมดิบที่รีดได้จากแม่โคนม

เบื้องต้นกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเหล่านี้ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2512 เพื่อขอพระราชทานความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว เมื่อความได้ทราบถึงพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงได้พยายามที่จะหาทางช่วยเหลือซึ่งในช่วงนั้นพอดีกับที่พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงงานผลิตนมผงขึ้นที่ภายในบริเวณสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต จึงมีการหารือกันในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องว่าควรจะมีการสร้างโรงงานผลิตนมผงขึ้นที่ตำบลหนองโพจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2513 นายทวิช กลิ่นประทุม (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรีสมัยนั้น) ได้จัดซื้อที่ดินบริเวณตำบลหนองโพจำนวน 50 ไร่ ทูลเกล้าฯ ถวายพร้อมด้วยเงินจำนวน 1,000,000 บาท

ในระหว่างการก่อสร้างโรงงานผลิตนมผงกลุ่มผู้นำเกษตรกรตำบลหนองโพ และเขตใกล้เคียงได้ขอความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี ในขณะนั้นคือ นายจรรย วัฒนากกร ให้ช่วยติดต่อหาผู้รับซื้อนํ้านมดิบจนกระทั่งได้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตกลงเป็นผู้รับซื้อ โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม รวมกลุ่มจัดตั้งศูนย์รวมนมหนองโพขึ้น เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2513 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากทางราชการ และทุนของกลุ่มเกษตรกรเป็นทุนในการก่อสร้างอาคารศูนย์รวมนํ้านม และต่อมาเกษตรกรสมาชิกของศูนย์รวมนมหนองโพจำนวน 185 คน ได้เข้าชื่อกันจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2514 โดยใช้ชื่อ "สหกรณ์โคนมราชบุรี จำกัด" เป็นสหกรณ์ประเภทบริการ โรงงานผลิตนมผงสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2515 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2515 ได้รับพระราชทานชื่อ "โรงนมผงหนองโพ" โดยให้บริหารงานในรูปแบบบริษัทจำกัดใช้ชื่อว่า "บริษัทผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือหุ้นใหญ่ของบริษัท และได้รับพระราชทานเงื่อนไขไว้ด้วยว่าบรรดาเงินกำไรสุทธิที่คณะกรรมการบริษัทหาได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์นั้นไม่มีการแบ่งกำไรให้แก่ผู้ถือหุ้น แต่ให้บริษัทนำกำไรสุทธิส่วนหนึ่ง

เข้ากองทุนสะสมเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาของบุตรธิดาสมาชิกของกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมและสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งเป็นผู้ส่งนํ้านมดิบให้แก่โรงงานเป็นประจำ

ต้นปี พ.ศ. 2516 ได้มีการเริ่มต้นผลิตนมพาสเจอร์ไรส์ขึ้นเป็นครั้งแรก และในวันที่ 25 ธันวาคม ปีเดียวกันสหกรณ์โคนมราชบุรี จำกัด ได้ขอจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็น "สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด" จัดเป็นสหกรณ์ประเภทการเกษตร ประมาณกลางปี พ.ศ. 2517 คณะกรรมการบริหารผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด ได้พิจารณาเห็นว่า การผลิตนมผงด้วยเครื่องจักรที่มีอยู่ในขณะนั้น ไม่มีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจต้นทุนแพงมาก อีกทั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ยังไม่ถูกหลักมาตรฐานสากลนัก ประกอบกับการเลี้ยงโคนมในเขตตำบลหนองโพ และเขตใกล้เคียงได้แพร่หลายเป็นอันมาก ทำให้ปริมาณนํ้านมดิบเริ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ จึงควรเตรียมการแก้ปัญหาเหล่านี้ไว้ล่วงหน้า คณะกรรมการบริษัทจึงมีมติให้สร้างโรงงานผลิตนมหลังใหม่ขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับโรงงานนมผงเดิม โดยกู้เงินจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยจำนวน 8,000,000 บาท เพื่อเป็นค่าก่อสร้าง ค่าจัดซื้อเครื่องจักร และอุปกรณ์ต่าง ๆ ใหม่

ต่อมาเมื่องานของสหกรณ์ฯ เจริญก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ สมาชิกของสหกรณ์ฯ ต่างมีความเข้าใจในหลักสหกรณ์และดำเนินกิจการของสหกรณ์ฯ ได้ดี ถูกต้องตามหลักของสหกรณ์และมีหลักฐานมั่นคงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนทรัพย์สินทั้งหมดของบริษัทผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด พร้อมด้วยโรงงานผลิตนมผงให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา และนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงรับไว้ให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อรวมกิจการเข้าด้วยกันแล้วสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด ได้ย้ายสถานที่ทำการมาอยู่ในบริเวณโรงงานนมผงของบริษัทเดิม

การก่อสร้างและติดตั้งเครื่องจักรในโรงงานผลิตนมหลังใหม่ได้ต่อเนื่องมาในระยะที่โอนกิจการ ดังนั้นสหกรณ์โคนมหนองโพฯ จึงได้รับภาระการก่อสร้างและติดตั้งเครื่องจักรมาดำเนินการต่อหลังจากที่ได้รับโอนกิจการมาแล้ว โดยในปี พ.ศ. 2519 สหกรณ์โคนมหนองโพฯ ได้กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 8,000,000 บาท มาดำเนินการก่อสร้างโรงงานผลิตนมดังกล่าว จนกระทั่งการก่อสร้างมาแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2520

อาคารโรงงานผลิตนมหลังนี้มีชื่อว่า "อาคารเดชสหกรณ์ ม.ล.เดช สนิทวงศ์" เพื่อเป็นที่ระลึกแด่ ม.ล.เดช สนิทวงศ์ ผู้เป็นประธานกรรมการบริษัทผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด ซึ่งเป็นผู้ที่อุทิศกำลังใจและกำลังกายดำเนินการอย่างดีที่สุด สมดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้วางพระทัยให้เป็นผู้แทนพระองค์ และเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทรงเปิดอาคารหลังนี้ และเยี่ยมชมกิจการของสหกรณ์โคนมหนองโพฯ หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่ในกิจการ และทุกข์สุขของสมาชิกสหกรณ์โคนมหนองโพฯ อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือในปี พ.ศ. 2521 ได้พระราชทานเงินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายจำนวน 129,000 บาทเศษ เพื่อจัดตั้งมูลนิธิพระบารมีปกเกล้า

(ในพระบรมราชูปถัมภ์) จดประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่บุตรหลานสมาชิก ต่อมาได้มีการดำเนินการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์โคนมหนองโพ จากแนวพระราชดำริที่จะให้จัดหาสถานที่ซึ่งเป็นที่จัดเก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตนมในอดีต เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม พร้อมกันนั้นได้พระราชทานเงินซึ่งมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายจำนวน 960,000 บาท เพื่อใช้เป็นทุนสำหรับการก่อสร้างซึ่งสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2531 ได้รับพระราชทานชื่อว่า "อาคารเทพฤทธิเทวกุล"

ด้วยสำนักในพระมหากษัตริย์คุณทางสหกรณ์โคนมหนองโพฯ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายหุ้นแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจำนวน 45,999 หุ้น หุ้นละ 100 บาท เป็นมูลค่า 4,599,900 บาท ในปี พ.ศ. 2533 และต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 สำนักพระราชวังได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับดอกผลของหุ้นทูลเกล้าฯ ถวาย

ปัจจุบันสหกรณ์โคนมหนองโพฯ ได้ดำเนินกิจการมาเป็นเวลากว่า 42 ปีแล้ว ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางสหกรณ์โคนมหนองโพฯ ได้ดำเนินกิจการตามแนวพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตลอด สหกรณ์โคนมหนองโพฯ สามารถผลิตผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และผลิตภัณฑ์นมยูเอชทีจำหน่ายไปได้ทั่วประเทศ โดยมีกำลังผลิตเพียงพอที่จะรองรับกับปริมาณน้ำนมดิบที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเขตตำบลหนองโพและใกล้เคียงผลิตได้ ทำให้เกษตรกรไม่มีปัญหาความเดือดร้อนในเรื่องสถานที่จำหน่ายน้ำนมดิบ เมื่อประกอบกับการดำเนินงานในรูปสหกรณ์ที่ผลประโยชน์ต่างๆ ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับสมาชิกแล้วนับได้ว่าสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) คือ ทางออกของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้อย่างแท้จริงสมดังพระราชปรารภ และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานแก่คณะกรรมการดำเนินงานสร้างโรงงานนมผง ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2513 มีความบางตอนว่า

"เมื่องานของสหกรณ์โคนมเจริญก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์สมาชิกสหกรณ์ต่างมีความเข้าใจในหลักสหกรณ์ และดำเนินกิจการสหกรณ์ได้ดีถูกต้องตามหลักของสหกรณ์ และมีหลักฐานมั่นคง จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โอนทรัพย์สินทั้งหมดของบริษัทผลิตภัณฑ์นมหนองโพ จำกัด พร้อมด้วยโรงงานให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสหกรณ์ดำเนินการกิจการในรูปสหกรณ์ต่อไปตามพระราชประสงค์..."

